

عناصر پیوست و گسست فکری سیاسی گروه‌های افراطی – تکفیری با سید قطب

alimir124@gmail.com

محمدعلی میرعلی بیداخویدی / دانشیار گروه علوم سیاسی، جامعه المصطفی العالمیه

محمد فاکر میبدی / استاد گروه تفسیر و علوم قرآنی، جامعه المصطفی العالمیه

اعظم رضایی / دانشجوی دکتری تفسیر تطبیقی، جامعه المصطفی العالمیه

دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۰۳ – پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۱۹

چکیده

امروزه پدیده منفور و مردود افراط و تکفیر، جهان اسلام را فرا گرفته است. برخی، اندیشه‌های سیاسی سید قطب را منشأ شکل‌گیری گروه‌های تکفیری در سطح جهان اسلام می‌دانند. این امر سبب شده است تمییز فکری میان آنها و سید قطب مسئله‌ای دشوار شود. در پرتو این ابهام، تمامی گروه‌های اسلامی – سیاسی معاصر، از سوی برخی به تکفیر و افراط متهم می‌شوند که نتیجه قطعی آن ابهام در تعامل، برخورد مناسب، نبود برنامه مشخص در برابر هر یک، و سرانجام محرومیت از همه آنها در سپهر سیاست خواهد بود. هدف این نوشتار آن است تا عناصر اصلی پیوست و گسست فکری گروه‌های تکفیری از سید قطب را با روش تفسیری از طریق توصیف و تحلیل داده‌های فکری سید قطب و گروه‌های تکفیری بازشناسی کند. نتیجه چنین اقدامی شفاف شدن نوع و چگونگی تعامل و برخورد با آنها در عرصه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی، نظامی و اقتصادی خواهد بود. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد سید قطب همواره تکفیر سیاسی را در جهت مقابله با استعمار غربی و مزدوران منطقه‌ای آن، وجهه همت خود قرار داده بود؛ اما گروه‌های افراطی متأثر از او، به دلالی از جمله تأثیرپذیری از ابن تیمیه و وهابیت، در این وادی فکری رحل اقامت گزیدند و تکفیر اعتقادی سیاسی را پیشه خود ساختند و در نتیجه این چرخش فکری، اقدامات خشونت‌آمیزی را برضد مسلمانان رقم زدند.

کلیدواژه‌ها: تکفیر، سید قطب، حاکمیت الهی، جاهلیت، جهاد، دشمن قریب، دشمن بعید.